

ΔΥΟ ΗΜΕΡΑΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΙΝΔΟΥ

[ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥ]

Συνέχεια ἴδε σελ. 161.

Πολλοὶ τῶν ἀναγινωσκόντων τὰς γραμμάς ταύτας ἴσως, ὕδοιπορήσαντες ἐν Ἑλλάδι, γνωρίζουσι πόσον ἀνιὰρὰ καθίσταται ἡμιονοδρομία, ἐφ' ὁλόκληρον ἡμέραν παρατεινομένη. Πορευόμενοι βραδέως μὲ τὸ μονότονον καὶ ἡμοιόμορφον βάδισμα τῶν ἡμιόνων, κινουντες ἀκουσίως καὶ ἀδιακόπως τὸ σῶμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ τὰ ὀπίσω, ὁμορρυθμῶς πρὸς τὸ βάδισμα αὐτῶν, θ' ἀπεκάρνομεν ταχέως ἂν δὲν συνεκράτει ἀμείωτον τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἢ θαυμασίᾳ εἰκὼν τῶν τοπίων δι' ὧν διηρχόμεθα.

Ἐνὸς μὲν ἐβαδίζομεν ἐντὸς τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ ἢ παρ' αὐτήν, παχύσκιαι πλατάνοι, εἰς τοὺς χονδροτάτους κορμούς τῶν ὑποίων περιελίσσοντο ποικίλα παρασιτα φυτά, ἀπετέλουν, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, θολίαν δροσερὰν ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς μας, ἐνῶ ὑπὸ τοὺς πόδας μας ἔρρεον κελαρύζοντα μεταξὺ τῶν λευκοτάτων χαλίκων βυάκια διαυγοῦς ὕδατος· ἄλλοι μὲν ἐνούμενα καὶ ἀποτελοῦντα βυάκια δύο ἢ τρεῖς ἐπὶ τῆς αὐτῆς κοίτης ἐξαπλουμένους, ἄλλοι πάλιν ἀποχωρίζόμενα καὶ ἄλλοι, ὅπου ἡ κοίτη ἐστένοῦτο ὑπὸ τῶν ἀποτόμων ὄχθων, ἐνούμενα εἰς ἓν μέγα ποταμιον, μετὰ ῥόχθου κυλίον τὰ ἀφρίζοντα βρεῖθρά του.

Ὅσάκις πάλιν ἐξερχόμενοι τῆς κοίτης, ἐβαδίζομεν παρὰ τὰς ὄχθας, ἡ αὐτὴ ζωηρὰ καὶ ζωογόνος βλάστησις μᾶς περιέβαλλεν. Ἀγρια-πιδέαι ὀγκωδέσταται, μακρόβιοι δρύς καὶ ὕψηλόταται πεύκαι, ἀπετέλουν περίξ ἡμῶν, μετὰ τῶν πολυμῶρων θάμνων, δάση χλοερὰ, δροσοβόλα, ζωογονοῦντα τὸ σῶμα καὶ εὐφραίνοντα τὴν ψυχὴν. Εἰς τὰ ὑψηλότερα δὲ μέρη, ἐπὶ τῶν κορυφῶν τοῦ Πίνδου, τὰ δάση ταῦτα ἀποτελούμενα ἐκ πιτύων, μὲ τοὺς πρὸς τὰ κάτω φυομένους κλάδους των, καὶ γηραιῶν ὄξυνων μὲ τοὺς εὐθυτάτους καὶ ὑψηλοὺς κορμούς των, παρίστων τι ἀπροσδόκητον, μεταφέρον τὸ πνεῦμα εἰς χώρας βορειοτέρων κλιμάτων, καὶ καθίστων καταφανῆ τὴν ἀπότομον ἀντίθεσιν μεταξὺ τῆς πρὸ ὀλίγων ὥρων ἀφεθείσης πεδιάδος, μὲ τὴν ξηρὰν καὶ μεσημβρινὴν φύσιν τῆς, καὶ τῶν ὑψηλῶν μερῶν ἅτινα διετρίχομεν. Ἐν ἄλλοις λόγοις, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἀπαντᾷ τις κλιματολογικὴν κλίμακα περιεργοτάτην, μὲ πάσας τὰς διαφορὰς τῆς βλαστήσεως καὶ τῆς ἀτμοσφαίρας. Τὴν πρωϊὰν ἀναχωρήσαντες ἐκ Καλαμπάκας ὑπεφέρομεν ἐκ τῆς θερμότητος, μετὰ μεσημβρίαν δέ, καίπερ ἐπενδυθέντες τοὺς μανδύας ἡμῶν, ἡσθανόμεθα ὑγρὸν ψυχρὸς διαπερῶν τὰ ἐνδύματά μας.

Κατὰ τρίωρα ἢ τετράωρα διαστήματα ἀπνητῶμεν καθ' ὁδὸν χάνια, πανδοχεῖα ἄθλια ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν, χρησιμεύοντα μᾶλλον ὡς προφάσεις σταθμῶν ἢ ὡς σταθμοὶ πραγματικοί. Γνωρίζοντες ὅμως ἐκ τῶν προτέρων τὴν κατάστασιν αὐτῶν εἶχομεν προνοήσει περὶ ἐξασφαλίσως τῆς καθ' ὁδὸν τροφῆς. Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐσταματήσαμεν εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν, τὸ τῶν Τσουραναίων κακοῦμενον, ἐκ τοῦ παρακειμένου αὐτῷ χωριδίου, καὶ ἐκτεινάντες τάπητα ὑπὸ τὸ δασύσκιον φύλλωμα γηραιᾶς πλατάνου, διότι τὸ χάνιον ἔκειτο παρὰ τὸν ποταμὸν, ἐγευματίσαμεν μετ' ὀρέξεως. Καίτοι δὲ τὸ γεῦμα ἡμῶν ἦτο λιτὸν καὶ ἡ τράπεζά μας οὐχὶ πλουσιοπαροχος, τὸ ἐστιατόριον ἡμῶν ὅμως, μὲ τὰ καταπράσινα τοιχώματά του, τὸν ποταμὸν βομβοῦντα παρὰ τοὺς πόδας μας, καὶ τὰς περικουρούσας αὐτὸ κύκλωθεν λαμπροτάτας εἰκόνας τῆς φύσεως, παρεῖχεν εἰς τὴν τράπεζάν μας θέληγητρα ἀποζημιοῦντα ἡμᾶς ἀφθόνως διὰ τὰς ἐλλείψεις τοῦ γεύματός μας.

Χάριν περιεργείας εἰσῆλθον εἰς τὸ χάνιον. Ἡ ἀχυρόπλεκτος στέγη του, στηριζομένη ἐπὶ τῶν κλάδων δύο γιγαντείων πλατάνων, σκέπει πᾶσαν ἀθλιότητα, ἣν δύναται τις νὰ φαντασθῇ. Ὑγρὸς, χωματόστρωτος χώρος, ἀπὸ μόνης τῆς χαμηλῆς θύρας δεχόμενος σκιῶδες φῶς, ἐστερημένος καὶ τοῦ εὐτελεστάτου μέσου ἀναπαύσεως, πλὴν δύο ἢ τριῶν μεγάλων λίθων. Δέσμη κρομύων ἀπὸ τινος δοκοῦ τῆς στέγης ἐξηρητημένα, ὀλίγοι κῶνοι ἀραβοσίτου σεσωρευμένοι εἰς μίαν γωνίαν ἀναμῖξ μετὰ σεσηπτότων πεπόνων, λάγηναι τινες ἡμίθραυστοι καὶ κεναὶ παντὸς ὅ,τι ἔδει νὰ περιέχωσιν, ἰδοὺ τὸ πανδοχεῖον τῶν Τσουραναίων. Ἡρώτησά τὸν νοθρὸν καὶ ὕδρωπικὸν κάπηλον, ὅστις ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς μας ἔμενε περιδεῶς συνεσπειρωμένος εἰς τὴν σκοτεινοτέραν γωνίαν τῆς τρώγλης του, ἐὰν ἔχη τι νὰ μᾶς προσφέρῃ, ὅπως λάβωμεν ἀφορμὴν νὰ τῷ ἀφῆσωμεν ὀλίγα λεπτὰ. Ῥίψας τὸ θολόν του βλέμμα εἰς τὴν γωνίαν τῶν ἀραβοσίτων:

— Ἄμ τι νάχωμε; εἶπε διὰ θλιβεράς φωνῆς.

— Οὐζο δὲν ἔχετε;

Οὐζον εἶνε εἶδος ῥακῆς συνηθέστατον ἐν Θεσσαλίᾳ.

— Δὲν ἔχ'με, ἀπῆντησε.

— Ψωμί;

— Δὲν ἔχ'με.

— Τυρί;

— Δὲν ἔχ'με.

- Νερό; τὸν ἠρώτησα γελῶν.
- Γιὰ τὸ ποτάμι, ἀπεκρίθη.
- Ἀφοῦ λοιπὸν δὲν ἔχεις τίποτε γιατί κά-
θεσαι ἐδῶ;
- "Ε! μοὶ ἀπήντησε.

Ἐθεώρησα περιττὴν τὴν ἐξακολούθησιν τῆς συνδιαλέξεως καὶ ἀφῆκα αὐτὸν περιβλεπόντα μετ' εὐλαθείας τοὺς εὐζώνους τῆς συνοδείας μας. οἵτινες περιεργάζοντο αὐτὸν γελῶντες. Ἐξῶθεν τοῦ χανίου ἔμενεν ὁκλαῶν χωρικός τις ἱερεὺς ἢ καλόγηρος — δὲν γνωρίζω ἀκριβῶς διότι ἡ στολὴ αὐτοῦ ἦτο ἀπροσδιόριστος ἐντελῶς—ἔχων παρ' ἑαυτοῦ ρυπαρόν τι ἄρνιον. Ἐξέφρασα τὴν ἀπορίαν μου διὰ τὴν ἀθλιότητα ταύτην. Μοὶ ἀπήντησε δὲ ὅτι αἰτία ταύτης ἦτο ἡ πτωχεία· ἀλλὰ, τῷ παρετήρησα, ὁ δρόμος συχνάζεται πολὺ καὶ δὲν εἶναι ἀκατόρθωτος μικρὰ τις βελ-
τίωσις.

Δυστυχῶς ὁ κληρικὸς δὲν ἐννόει πλείονα τοῦ πανδοχείως, ὅστις κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ἐ-
ξελθὼν τοῦ χανίου, ἐξηφανίσθη. Ἀνεπαύθημεν μικρόν, ἰδίως χάριν τῶν εὐζώνων, καὶ ἱππεύ-
σαντες, θέλω νὰ εἶπω ἀναβάντες ἐπὶ τῶν ἡμιό-
νων, ἠκολουθήσαμεν τὴν πορείαν, ἀφέντες τὸν εὐτυχῇ ἰδιοκτήτην τοῦ χανίου τῶν Τσουρα-
ναίων μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ ἱερέως τρέφοντες τὴν πτωχείαν των καὶ ἀναμένοντες καρτερικῶς τὴν ἐξ οὐρανοῦ ἀντίληψιν.

Ἀπερίγραπτος εἶνε ἡ ἀνωμαλία τῆς ἀτραποῦ ἐκείθεν τῶν Τσουραναίων πρὸς τὸ Μαλακκασίον. Ἀδιακόπως ἀνερχομένη καὶ κατερχομένη αὕτη ἀποτόμους κλίσεις σμικρύνει τὴν εὐχαρίστησιν ἣν παρέχει ἡ θέα τῆς ἀγρίας φύσεως καὶ ὑπο-
χρεοῖ τὸν ὁδοιπόρον νὰ μετρή ἀγρύπνως τὰ βή-
ματά του, ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ κατακρημνιθῇ αἰ-
φνης εἰς τινὰ χαράδραν ἢ νὰ συντρίψῃ τὴν κε-
φαλὴν κατὰ τινος προεξέχοντος κλάδου ἐλάτης. Δὲν εἶνε δὲ καὶ εὐκόλος ἡ πρόληψις παρομοίου ἀτυχήματος, ὅταν τις ἔχῃ τὴν κακὴν τύχην νὰ μεταφέρηται δι' ἡμιόνου. Τὸ πείσμον ζῶον, οὐ
ἐπέβαινον, οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν χαλινόν, τὰς παρακελεύσεις, ἢ τὰ ἀλύπητα περνοκοπήματα. Ἐβάδιζεν ὅπου αὐτὸ ἔκρινε καλόν, καὶ ἐβάδιζεν ἀμετατρέπτως, ἀδικφοροῦν
ἐὰν με' ἔφερε πολλάκις κατ' εὐθείαν ὑπὸ δένδρον χαμηλὸν ἐφ' οὗ ἐκινδύνευον τοῦλάχιστον νὰ κα-
τασχίσω τὸ πρόσωπον.

Μετὰ ἐπτάωρον, ἐν συνόλῳ, ἐπίπονον πορείαν ἀφικομεθα εἰς τὸ χάνι Μαλακκασίου· τὸ χάνι τοῦτο, ἀνθρωπινώτερόν πως τοῦ τῶν Τσουρα-
ναίων, ἀλλὰ πάντοτε χάνι, κεῖται εἰς τοὺς κυ-
ρίως πρόποδας τοῦ Λάκμωνος παρὰ τὴν συμβο-
λὴν δύο ποταμίων, τοῦ ἀρχικοῦ δηλαδὴ κλάδου τοῦ Πηνειοῦ ἐκ τοῦ Ζυγοῦ κατερχομένου καὶ
τινος παραποτάμου αὐτοῦ πηγάζοντος ἐκ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Δοκιμίου καὶ ἰδίᾳ ἐκ τοῦ Κιζίλ

Τεπέ. Ἡ σχετικὴ εὐπρέπεια τοῦ χανίου τούτου, ἢ κόπως καὶ ἡ ἐκ ταύτης κεντηθεῖσα πείνα, ἦσαν ἀφορμαὶ παρακινεῖσαι ἡμᾶς νὰ παύσωμεν τὴν πορείαν ἐκεῖ, ἀλλ' αἱ πληροφορίες ἄς ἐπὶ τόπου ἐλάβομεν, μᾶς ἐπείσαν νὰ ἐξακολουθήσω-
μεν τὴν πρὸς τὸ χάνι Ζυγοῦ ὁδὸν καὶ παρεκκλί-
νοντες αὐτῆς μετὰ μίαν ὥραν νὰ καταλήξωμεν εἰς τὰ Κονάκια τοῦ Μπάρδα, ὅπου φιλοξενία προτιμότερα τῆς τοῦ Χαντσῆ, τοῦ πανδοχείως, μᾶς ἀνέμενε.

Μπάρδας εἶνε ὁ τζέλιγκας, ἥτοι πατρι-
άρχης, πατριᾶς βλαχοποιμένων ἐκεῖ που ἐχούσης τὸ θέρετρον, τὰ κονάκια δὲ αὐτοῦ εἶναι ἀθροί-
σμα ξυλίνων καλυβῶν, ὑφ' ἃς διαμένουσιν ἀπὸ τοῦ ἔαρος μέχρι τῶν μέσων τοῦ φθινοπώρου πεν-
τήκοντα περίπου οἰκογένειαι βλάχων μετὰ τινῶν χιλιάδων προβάτων καὶ αἰγῶν. Ἡ οἰκογένεια τοῦ Μπάρδα εἶνε ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων τῶν νο-
μάδων τούτων, οὗτος δὲ θεωρεῖται ὡς εἰς τῶν πλουσιωτέρων βλάχων.

Ὅτε, ἐξελθόντες τῆς κεχαραγμένης ἀτραποῦ, ἐβυθίσθημεν ὑπὸ τὰ δάση τὰ καλύπτοντα τὰς ἀποτόμους πλευρὰς τῶν βουνῶν, τὸ λυκόφως ἤδη ὑπεχώρει εἰς τὸν ζόφον τῆς νυκτός, εἶχε δὲ ἐπέλ-
θῃ ἡ νύξ καὶ τὸ σκότος ἐπικυνοῦτο ὑπὸ τῆς ὀ-
μίχλης, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὸ βάθος ἀποτόμου χαράδρας, ὅπου σπινθηρίζοντα διὰ μέσου τῶν δένδρων πυρὰ καὶ μετ' ὀλίγον βωβαὶ ὑλακαὶ ἀ-
γρίων ποιμενικῶν κυνῶν μᾶς ἀνήγγειλαν ὅτι εἰ-
σῆλθομεν εἰς τὸ κράτος τοῦ ἰσχυροῦ τζέλιγκα. Εἰς τῶν υἱῶν τοῦ Μπάρδα, αὐτοῦ ἀπουσιάζον-
τος, μετὰ πολλῶν βλάχων, μᾶς ὑπεδέχθη φιλο-
φρόνως. Ἐκαθήσαμεν ὑπὸ τσιαρδάκι, σκιαδὰ ἐκ κλάδων, καὶ ἀμέσως προσεφέρθη ἡμῖν βραχὴ μετὰ λουκουμίων, συγχρόνως δὲ ἐδόθησαν καὶ αἱ ἀναγκαῖαι διαταγαὶ διὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ δείπνου καὶ τοῦ ὕπνου. Ἐν διπῇ ὀφθαλμοῦ παχύς ἀμνὸς ἤχθη, ἐσφαγή, ἐξεδάρη καὶ ὠδε-
λίσθη. Ἀληθῶς εἰπεῖν, τὴν στιγμὴν ἐκείνην δὲν ἠσθανόμην ἑμαυτὸν ἱκανὸν νὰ τιμῶσω ἀρκούν-
τως τὸ παρασκευαζόμενον δείπνον καὶ προετί-
μων νὰ ἐκτείνω μᾶλλον τὰ αἰμωδιασθέντα ἐκ τῆς ἡμερησίας ἡμιονοδρομίας μέλη μου. Τούτου δὲ καὶ ἀπῆλαυσα μετ' ὀλίγον ἐν τελείᾳ ἀνα-
τολικῇ ἀνέσει. Ἡ καλύβη, ἣν παρεχώρησαν ἡ-
μῖν, ἐστειρεῖτο μὲν παντὸς ἐπίπλου, πλὴν δύο παμμεγίστων σιδηροτευκτῶν κιβωτίων, ἐν οἷς περιείχετο ἡ προῖξ τῆς συζύγου τοῦ νέου Μπάρ-
δα, ἀλλὰ περιελάμβανε τελείαν συλλογὴν πα-
χυτάτων βλαχικῶν ταπήτων καὶ σκεπασμάτων. Καίτοι δὲ τὸ δαπεδον τῆς καλύβης δὲν ἦτο ἄλλο παρ' αὐτὸ τὸ ὑγρὸν ἔδαφος τοῦ βουνοῦ, τρεῖς ἢ τέσσαρες βαθύμαλλοι τάπητες ἐπαλλή-
λως ἐκταθέντες, ἐφ' ὅλου τοῦ χώρου τῆς καλύ-
βης, ἡμιλλῶντο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, καὶ κατὰ πᾶσαν ἄλλην, πρὸς τὸ ἀναπαυτικώτατον

ἀνάκλιντρον, ἐφ' οὗ ποτε σῶμα κεκμηκός ἀνθρώπου ἐξηπλώθη.

Παρασκευαζομένου τοῦ δείπνου, συνδιάλεξις πολυπράγμων μετὰ τοῦ νέου Μπάρδα, μὲ ἐναυούριζε καὶ βεβαίως θὰ ἐκοιμώμην, ἂν συχνὰ πυκνὰ δὲν ἦναγκαζόμην ν' ἀποδιώκω τὸν ὕπνον ἐκ τῶν βλεφάρων μου, διὰ νὰ λαμβάνω μέρος εἰς τὰς συνεχεῖς σπονδὰς τῆς προσφερομένης ῥακῆς, ἅπαξ δὲ ὑπεχρεώθην καὶ νὰ ἐγερθῶ. Ἡ σύζυγος τοῦ νέου Μπάρδα, αὐτὴ μόνη ἐκ τῶν γυναικῶν, παρουσιάσθη ἐν ἐπισήμῳ στολῇ, φέρουσα πάντα τὸν κόσμον τῆς πολυτελοῦς περιβολῆς τῶν πλουσίων βλαχισσῶν. Ὁ ὑψηλὸς αὐτῆς κεφαλὸδεσμος, τὰ μακρὰ καὶ πλατέα ἐνώτια, τὰ περιδέραια, τὰ ψέλλια, αἱ ἐπὶ τῆς κοιλίας παμμεγέθεις πόρπαι τῆς ζώνης, ἦσαν ὅλα ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, θησαυρὸς δὲ ὅλος χρυσῶν νομισμάτων, κατεφόρτωνε τὴν νέαν νύμφην. — ἦσαν νεόνυμφοι οἱ σύζυγοι — ἦτις αἰδήμων καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς σταθερῶς κάτω νεύουσα νηχθήθη τὸ καλῶς ὠρίσατε, εἴτα δὲ λαβοῦσα ἀπὸ τῶν χειρῶν παρακολουθοῦντος βράχου δίσκον μετὰ γλυκίσματος ἐκ βυσσίνου καὶ ῥακῆς προσήνεγκεν

ἡμῖν, μεθ' ὃ ἐξῆλθε πάλιν ἵνα ἐπιβλέψῃ ἴσως τὴν προετοιμασίαν τοῦ δείπνου, τοῦ ὁποίου ἡ κνίσσα διαχεομένη πέριξ, ἤρχισε μεθ' ὅλην τὴν κόπωσιν νὰ γαργαλίζῃ τοὺς ῥώθωνας ἡμῶν.

Τὸ δείπνον ὑπῆρξεν ἀπλοῦν, ὅσον ἡδύνατό τις νὰ περιμένη ἐκεῖ, ἀλλ' ἐν τούτοις μᾶς ἐξέπληξεν ἡ πολυτέλεια τῆς διασκευῆς τῆς τραπέζης, ἀνήκουστος καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πρῶτης τάξεως ξενοδοχεῖα τῆς Καλαμπάκας. Οὐδὲν ἔλειπεν ἐκ τῆς τραπεζοσκευῆς μέχρι καὶ τῆς ἀλατοδόχης, ἐξενίσθημεν δὲ ὅχι ὀλίγον βλέποντες πολυτίμα μαχαίρια καὶ περόνια καὶ ποτήρια κρυστάλλινα. Ἀπετέλουν δὲ ταῦτα κομικὴν τινα ἀντίθεσιν, ὅσakis ἤγειρέ τις τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῆς τραπέζης, πρὸς τὰ πέριξ ἀντικείμενα, ἀπὸ τῆς ἐκ φλοιῶν δένδρων ὀροφῆς, δι' ἧς ἐφαίνοντο λαμπυρίζοντες οἱ ἀστέρες, μέχρι τῶν γυμνῶν ποδῶν τοῦ παρὰ τὴν τράπεζαν ἱσταμένου πελωρίου βλάχου, ὅστις ἐξεπλήρου χρέη οἰνοχόου. Ὅπως δὴποτε ἐπίσθημεν ὅτι αἱ περὶ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Μπάρδα δοθεῖσαι ἡμῖν πληροφοροίαι δὲν ἦσαν ὑπερβολικαί.

^{Ἔπαται τὸ τέλος}

K. Γ. K.

ΟΥΡΑΝΙΑ

ὑπὸ Καμίλλου Φλαμμαριὸν

Συνέχεια τῆς σ. 166

Ἡ διήγησις αὕτη ἐφαίνετο ἐρχομένη ἐπιτήδης πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἰδεῶν μου περὶ τῶν ἀγνώστων συμπερασμάτων τοῦ ἐπιστημονικοῦ προβλήματος. Βεβαίως πολλαὶ ὑποθέσεις δύνανται νὰ προταγῶσι πρὸς ἀντίρρησην. Δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ γεγονός, δὲν συνέβη ἴσως ὡς ἀφηγεῖται αὐτὸ ὁ Κικέρων· ὅτι μετεσκευάσθη, παρεστάθη ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον· ὅτι δύο φίλοι φθάνοντες εἰς ξένην πόλιν ἐπόμενον εἶνε νὰ φοβῶνται μὴ συμβῇ εἰς αὐτοὺς δυστύχημά τι· ὅτι φοβοῦμενος ὁ εἰς διὰ τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του μετὰ τοὺς κόπους τοῦ ταξειδίου καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς σιγῆς τῆς νυκτὸς δύναται εἰς τὸ τέλος νὰ ὀνειρευθῇ ὅτι ἐγένετο θῦμα δολοφονίας. Ὡς πρὸς τὸ ἐπεισόδιον τοῦ ἀμαξίου, οἱ ταξειδιῶται ἐνδέχεται νὰ εἶδον ἐν τοιοῦτῳ ἐντὸς τῆς αὐλῆς τῆς οἰκίας τοῦ φιλοξενήσαντος τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ συνειρμοῦ τῶν ἰδεῶν συναρμολογεῖ καὶ αὐτὸ μὲ τὸ ἐνύπνιον. Naί, δύναται τις νὰ προβάλῃ πάσας ταύτας τὰς ἐπεξηγηματικὰς ὑποθέσεις· ἀλλ' εἶνε μόνον ὑποθέσεις. Τὸ νὰ παραδεχθῇ τις ὅτι ὑπῆρξε πράγματι συγκοινωνία μετὰ τοῦ νεκροῦ καὶ τοῦ ζῶντος εἶνε ἐπίσης ἄλλη ὑπόθεσις.

Ἀλλὰ τὰ τοιαύτης φύσεως γεγονότα εἶνε ἄρα γε σπάνια; Δὲν φαίνεται ποσῶς. Ἐνθυμούμαι μετὰ τῶν ἄλλων περιστατικῶν τι ὅπερ μοι ἀρηγήθη παλαιὸς φίλος τῆς νεότητός μου, ὁ Ἰωάννης Μπέστ, ὅστις ἵδρυσεν τὸ *Εἰκορογραφημένον*

Ταμεῖον τῷ 1833 μετὰ τοῦ διαπρεποῦς φίλου μου Ἐδουάρδου Σαρτῶν ἀποθανόντος πρό τινων ἡμερῶν. Ἦτο ἀνὴρ σοβαρός, ψυχρὸς, μεθοδικὸς (ἐπιτήδειος χαρακτῆς, τυπογράφος καὶ διαχειριστὴς εὐσυνείδητος)· πάντες ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν γινώσκουσιν ὅτι ἡ ἰδιοσυγκρασία του ἦτο ἥμισυ νευρική καὶ τὸ πνεῦμά του πολὺ ἀπεῖχεν ἀπὸ τῶν πραγμάτων τῆς φαντασίας. Λοιπὸν τὸ ἐπόμενον γεγονός συνέβη εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον, ὅτε ἦτο μικρὸν παιδίον, ἡλικίας πέντε ἢ ἑξ ἐτῶν.

Εὐρίσκετο ἐν Τούλῃ, γενεθλίῳ αὐτοῦ πόλει· ἡ ἐσπέρα ἦτο ὠραιότατη καὶ εἶχε κατακλιθῇ ἡδὴ εἰς τὴν μικρὰν του κλίνην ἀλλὰ δὲν ἐκοιμᾶτο· εἶδε τὴν μητέρα του εἰσελθοῦσαν εἰς τὸν θάλαμόν του, διελθοῦσαν δι' αὐτοῦ καὶ διευσθυθεῖσαν εἰς τὴν παρακειμένην αἴθουσαν, ἧς ἡ θύρα ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἔνθα ὁ πατήρ του ἐπαίξε χαρτίαν μετὰ τινος φίλου του. Ἀλλ' ἡ μήτηρ του, ἀσθενὴς οὖσα εὐρίσκετο κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐν Πῳ. Ἠγέρθη πᾶραυτα ἀπὸ τῆς κλίνης του καὶ ἐδραμε κατόπιν τῆς μητρὸς του μέχρι τῆς αἰθούσης, ὅπου εἰς μάτην τὴν ἀνεζήτησεν. Ὁ πατήρ του τὸν ἐπέπληξε μετὰ τινος ἀγανακτήσεως καὶ τὸν διέταξε νὰ ὑπάγῃ πάλιν νὰ κατακλιθῇ, βεβαίῳ αὐτὸν ὅτι εἶχεν ὀνειρευθῇ.

Τότε τὸ παιδίον πιστεῦσαν ὅτι πράγματι εἶχεν ὀνειρευθῇ ἀπεπειράθῃ ν' ἀποκοιμηθῇ ἐκ νέου. Ἀλλὰ μετὰ τινα λεπτά, ἐνῶ εἶχε τὰ ὄμματα